

- ¹⁶ On-line: (zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/cez-opusti-projekt-dostavby-jaderne-elektřiny-v-rumunsku, cit. 20. 2. 2011).
- ¹⁷ iHned.cz. On-line: (hn.ihned.cz/c1-45566320-platit-za-elektřinu-to-v-albani-nabylo-zvykem, cit. 20. 2. 2011).
- ¹⁸ Výběr prioritních zemí byl podložen makroekonomickými kritérii (váha 58 %), názory podnikatelů a podnikatelských organizací (z hlediska potenciálu trhu země a jeho saturace, váha 30 %) a vyjádřením státní správy (váha 12 %). V případě Bulharska a Rumunska ovšem sehrál roli názor, že by mělo dojít k definitivnímu oddělení konceptu prioritních zemí od EU, a začleňovat do něj tedy pouze země mimo EU. On-line: (www.mpo.cz/dokument58287.html, cit. 14. 12. 2010).
- ¹⁹ MZV ČR: On-line: (www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/ekonomicka_diplomacie/projekty_na_podporu_ekonomicke.html, cit. 15. 12. 2010).
- ²⁰ On-line: (www.export.cz/exportcz/Hlavn%C3%ADstr%C3%A1nka/Projektynapodporuekonomick%C3%A9diplomacie2010/Schv%C3%A1len%C3%A9projekty2010/tabid/201/Default.aspx, cit. 15. 12. 2010).
- ²¹ MZV ČR. On-line: (www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.html, cit. 14. 12. 2010).
- ²² On-line: (www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/1000466A60/\$File/c01t01.pdf, cit. 20. 2. 2011).
- ²³ Pravomoci ministerstva pro evropské záležitosti převzalo po volbách Ministerstvo zahraničních věcí ČR.
- ²⁴ Vláda ČR. On-line: (www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/komentar/petr-necas-clenske-ze-me-eu-maji-pravo-vyzadovat-dodrzovani-vlastnich-zakonu-76165/, cit. 15. 12. 2010).
- ²⁵ ČRo – Rádio Česko, Rozhovor na aktuální téma, 8. 11. 2010.
- ²⁶ Vláda ČR. On-line: (www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-petra-necase-a-ivety-radicove--18--rijna-2010-77124/, cit. 15. 12. 2010).
- ²⁷ MZV ČR. On-line: (www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/x2010_07_22_prohlaseni_posudek_icj_kosovo.html, cit. 15. 12. 2010).
- ²⁸ MZV ČR. On-line: (www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/udalosti_a_temata/archiv_zprav/x2010_06_02_ministr_kohout_na_konferenci_zemi_eu_a_zapadniho_balkanu.html, cit. 14. 12. 2010); Václav Klaus. On-line: (www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr-vaclav-klaus/vybrane-projevy-a-rozhovory/154.shtml, cit. 14. 12. 2010).
- ²⁹ Palata, Luboš: *Rozšiřování EU naráží. A přitvrdilo.* Lidové noviny, 21. 10. 2010.
- ³⁰ Štefan File o *Upitniku o kandidaturi Srbije za EU.* B92, 24. 11. 2010. On-line (www.b92.net/info/intervju/index.php?yyyy=2010&nav_id=474714, cit. 15. 12. 2010).
- ³¹ ČT 24, *Ekonomika*, 25. 2. 2010; ČT 24, *Ekonomika*, 26. 8. 2010 (pořadu se účastnil i albánský prezident Bamir Topi); ČT 24, *Ekonomika*, 3. 6. 2010.
- ³² Homola, Miroslav: *Češi v Srbsku: Stará vlast nás zase objevila.* Právo, 21. 5. 2010; Honsnejmanová, Dagmar: *Česká knihovna a dožínky v Chorvatsku.* Rychnovský deník, 6. 8. 2010; *Svaz Čechů v Chorvatsku.* Rychnovský deník, 6. 8. 2010 a Frýdecko-místecký a třebečický deník, 26. 8. 2010.

Kapitola 12

Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice

Jaroslav Bureš, Marek Čejka

BLÍZKÝ VÝCHOD, STŘEDOMOŘÍ A AFGHÁNISTÁN V ČESKÉ ZAHRA NIČNÍ POLITICE: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Česká zahraniční politika a její vztah k Blízkému východu nebyla v roce 2010 zdaleka tak sledována jako v roce předchozím. Pokles zájmu je celkem pochopitelný, neboť v první polovině roku 2009 probíhalo české předsednictví, které se překrývalo s tak závažnými událostmi, jako byla izraelská intervence do pásma Gazy (operace „Lité olovo“). To platí jak pro pozornost vůči zahraniční politice z pohledu vnitřního, tak i vnějšího, hlavně EU. Přesto lze říct, že zájem Fischerovy vlády byl mnohem větší než v případě následně Nečasovy vlády rozpočtové zodpovědnosti.

Jedním z důvodů menšího zájmu bylo smazání zásadnějších rozdílů mezi společnou zahraniční bezpečnostní politikou EU a blízkovýchodní diplomacií Obamovy administrativy, což se přeneslo do konkrétních společných přístupů transatlantických partnerů, např. v postojích k sankcím proti Íránu a k současným pokračováním dialogu 6+1, k dlouhodobé vojenské přítomnosti členských zemí NATO v Iráku i ve vztahu k blízkovýchodnímu konfliktu a Íránu. Blízký východ a Afghánistán se tento rok v důsledku změněné geopolitické situace nestal tradičním předmětem ostrých střetů mezi pravicovými atlantisty z ODS a levicovými europeanisty z ČSSD jako v minulosti, i když odlišné postoje přetrvávaly. To se projevilo nejmarkantněji při hlasování v Parlamentu ČR o české civilní a vojenské přítomnosti v Afghánistánu. ODS i ČSSD ve svých programech zmiňovaly potřebu konsenzuální spolupráce vláda–opozice a větší důraz na veřejnou diplomacii, ale v praxi přetrvávaly určité problémy. Přenesení tématu protiraketové obrany z bilaterální (česko-americké roviny) na multilaterální rovinu, tj. do kompetence NATO, mělo vliv na percepce „iránské hrozby“, která byla mnohem méně připomínána v této souvislosti. Rovněž postoje vůči problémovým stá-

tům, často před listopadem 1989 preferovaným zemím, byly více ovlivňovány větším pragmatismem podpořeným ekonomickými zájmy, tj. hledáním potencionálních trhů v období odbytové krize. Podobný postoj zastávala ODS již v letech 1993–1996. Tyto země recipročně deklarovaly zájem vrátit zvláště ekonomické a obchodní vztahy s Českou republikou na dřívější úroveň a někdy i bez ohledu na kvalitu vztahů ČR s Izraelem. Těžiště konfliktů se přeneslo do vnitřní ekonomicko-sociální sféry, což bylo patrné i v předvolební kampani.

Podobně jako v předcházejícím roce nemělo MZV ČR zformulovanou celkovou zahraničněpolitickou koncepci vůči regionu, přestože se vláda k tomu zavázala ve svém programovém prohlášení. Byly vypracovány pouze některé dílčí strategie zaměřené na vybrané klíčové aspekty zahraniční politiky. V listopadu 2009 byl připraven dokument *Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010–2012*, který je velmi realistický a vychází z premisy, definované neschopností současné afghánské vlády kontrolovat většinu svého území i s podporou mezinárodního společenství. V dokumentu jsou navrhována opatření na dlouhodobou stabilizaci Afghánistánu ve vojenské i civilní oblasti.¹ Druhým klíčovým dokumentem se zaměřením do vzdálené budoucnosti byla *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období let 2010–2017*, která navazovala na předchozí koncepci z let 2002–2007. Musela vycházet ze změněných ekonomických, politických, bezpečnostních, sociálních a environmentálních podmínek. Vzala do úvahy negativní dopady globalizace na rozvojový svět, zvláště v období současné krize. Koncepce spojovala rozvojovou pomoc s lidskými právy a prosazováním demokratických svobod. Došlo k přeskupení forem a kvality zahraniční pomoci ve vztahu k některým blízkovýchodním zemím.

15. 7. 2010 byla kolegiem ministra zahraničních věcí schválena také nová koncepce transformační politiky, jež rozšiřovala předchozí koncepci z roku 2005. Zahradila znatelný posun v přístupu k podpoře demokracie ve Společné zahraniční a bezpečnostní politice EU. Měla rovněž objasňovat cíle transformační politiky navenek, vůči ostatním aktérům zahraniční politiky a vůči veřejnosti. Klíčový byl i důraz na větší propojení lidských práv a demokracie v zahraničněpolitických přístupech.² Mezi desítku prioritních zemí, pro něž bylo vyčleněno 90 % rozpočtu programu TRANS v každém roce, byl zařazen i Irák.

Ministerstvo průmyslu a obchodu připravovalo ve spolupráci s podnikovou sférou od počátku roku *Exportní strategii na léta 2011–2016*, která měla nahradit obdobný dokument pro období 2006–2010. Koncem roku bylo patrné, že příprava nové koncepce bude odložena o rok, aby mohla být sladěna s připravovanou zahraničněpolitickou koncepcí MZV. Mezi nejpreferovanější regionální země z obchodního hlediska opět patřil „čtyřlístek zemí“: Egypt, Saúdská Arábie, SAE a Turecko.

Vedle vládních dokumentů existovaly i názory politických stran na formulování zahraniční politiky. Vítěz voleb – ČSSD – nastínila hlavní principy zahraniční politiky v *Oranžové knize o zahraniční politice*, kterou připravil stínový ministr zahraničních věcí L. Zaorálek. Objasnil v ní, za jakých podmínek ČSSD akceptuje českou misi v Afghánistánu: Musí být předem určen její reálný smysluplný a dosažitelný cíl. Důraz by měl být kladen na stabilizaci ekonomicko-sociální situace. ČSSD od-

mítla politiku dvojích standardů v přístupech k lidským právům.³ Dokument uvedl i tvrzení, že demokratizace nestabilních států povede k jejich ekonomickému rozvoji a rozvoj k politické stabilitě a menší konfliktosti. Zahraničněpolitické postoje ODS byly shrnuty v dokumentu *Vize 2020*, který odrážel obavy z islámské imigrace a její integrace do společnosti. ODS kladla tradičně důraz ve svém programu na podporu NATO. A. Vondra ve svém projevu doslova řekl. „Není možné zásadně měnit naše závazky vůči spojencům nebo utíkat z Afghánistánu podle toho, jak se ráno Jiří Paroubek probudí nebo jaký průzkum veřejného mínění si zrovna přečte nebo dokonce zaplatí.“⁴ Klíčová byla energetická bezpečnost.

Ve volebním programu TOP 09 byl zdůrazněn cíl diverzifikace zdrojů a přepravních cest a sjednocení postojů EU za tímto účelem. Blízký východ byl uveden jako oblast českých národních zájmů. Byla vyjádřena podpora politiky NATO v Afghánistánu, Pákistánu a Íránu. Smysluplná pomoc rozvojovým zemím měla být postavena na principu odbourávání obchodního protekcionismu a nikoli na charitě. TOP 09 vyjádřila zájem o vypracování dlouhodobé koncepce zahraniční politiky společně s opozicí.⁵

Věci veřejné uvedly arabské země mezi významné neevropské země, s nimiž bude třeba udržovat dobré vztahy. Jejich program kladl důraz na aktivní prosazování lidských práv, které mají univerzální charakter.⁶

ODS i TOP 09 podporovaly na rozdíl od VV členství Turecka v EU, což bylo zdůvodněno ze strany ODS obavou z islamizace a radikalizace Turecka a následného ohrožení bezpečnosti EU. Přesto lze konstatovat, že zahraničněpolitické otázky spojené s daným regionem se nestaly předmětem sporů uvnitř Nečasovy vlády v počátečním období a program pro prvních 100 dní vlády ani neobsahoval zahraniční témata. Obsah klíčových dokumentů stran avizoval perspektivně dobré podmínky i pro shodu vlády se sociálnědemokratickou opozicí, např. v oblasti lidských práv, energetické bezpečnosti a při projednávání některých bezpečnostních témat (např. terorismus, zbraně hromadného ničení, migrace).

V roce 2010 však již Česká republika nehrála tak důležitou roli v EU, a navíc v tomto roce průběžně docházelo k výrazným vnitropolitickým změnám v české politice. V jejich důsledku byla pozornost veřejnosti, politiků, médií a dalších výrazných aktérů směřována v první řadě na právě toto vnitřní politické dění. V roce 2010 se konala na území ČR série voleb (parlamentních, komunálních a senátních), jež přinesly konec provizoria úřednické vlády J. Fischera a vnesly na scénu koaliční vládu ODS–TOP09–VV v čele s premiérem P. Nečasem (ODS). Po volbách do Senátu se podařilo ČSSD ovládnout horní sněmovnu PČR, získala tak schopnost oddalovat některé zahraničněpolitické kroky vlády. Ve vztahu ČR vůči Blízkému východu tato změna vládnoucích elit však neznamenal žádnou podstatnější změnu. Diplomacie České republiky vůči blízkovýchodním zemím zůstala přibližně na stejné úrovni jako v roce 2009. I přes změnu vlády nedošlo k žádným radikálním výkyvům ani k výraznějším změnám postojů ČR vůči aktérům izraelsko-palestinského konfliktu. Detailně jsou pokroky, posuny, popř. kontroverze analyzovány v následujících částech a podkapitolách.

Projevy antisemitismu, islamofobie a jejich vztah k českému diskurzu současné izraelské politiky

V roce 2010 poněkud polevily aktivity české radikální pravice a v České republice tak nedošlo ani k výraznějším antisemitským či islamofobním incidentům, které by mohly souviset se zahraniční politikou ČR vůči některým zemím Blízkého východu. Došlo k řadě aktivistických akcí, jež měly přímou či nepřímou vazbu k Izraeli a Palestině či k boji proti antisemitismu. V dubnu 2010 se tak např. konal pochodňový „Pochod dobré vůle“, který měl podle slov organizátorů „pokojně a kulturně reagovat na agresivitu a ignoranci neonacistů a antisemitů ve společnosti“.⁷ Mezi hlavní organizátory této akce patří mezinárodní organizace ICEJ (*International Christian Embassy Jerusalem* – „Mezinárodní křesťanské velvyslanectví v Jeruzalémě“). ICEJ u nás již delší dobu organizuje nejrůznější konference, pochody proti antisemitismu (naposledy např. průvod, který se konal 18. 4. 2010 v Praze), podpisové akce, debatní setkání o antisemitismu či o současném Izraeli. Řada lidí ovšem netuší, že ICEJ svými postoji sleduje také svou teologickou agendu. ICEJ si u nás vytvořila také velmi dobré politické kontakty a jejich akcí se nezdědka účastní i izraelská diplomacie, přeživší holocaustu či vysocí představitelé naší politiky, jako např. předseda senátu P. Sobotka nebo bývalý pražský primátor P. Bém.⁸

V roce 2010 došlo v České republice k aktivizaci propalestinských aktivistů, hlavně prostřednictvím hnutí Přátelé Palestiny a Mezinárodního hnutí solidarity (*International Solidarity Movement*, ISM). Stalo se tak hlavně po lednovém vyhoštění české propalestinské aktivistky Evy Novákové, která byla pro své propalestinské aktivity deportována z palestinského města Ramalláh do ČR.⁹ Zmíněná hnutí poté začala (hlavně v Praze) organizovat různé demonstrace, diskuse a happeningy na podporu Palestinců pod hesly „Pomoc není terorismus“, „Nesouhlas s okupací není antisemitismus“ a je i více činná na internetu (např. v rámci různých diskusních sítí).¹⁰

V únoru navštívil na svém přednáškovém turné Českou republiku americký profesor Norman Finkelstein, jenž je známý svými kritickými a rozporuplnými pamflety na adresu Izraele. V ČR nedlouho předtím vyšel překlad jeho *Průmyslu holocaustu*. Finkelsteinova návštěva byla spojená s kontroverzemi ohledně zrušení jeho přednášky Akademií věd ČR, kde měl původně vystoupit.¹¹

Aktivismu na poli izraelsko-palestinského sporu se v roce 2010 účastnili i někteří dřívější vrcholní politici. Bývalý prezident V. Havel oznámil, že se zapojí do mezinárodní kampaně na podporu Izraele. Havel společně s dalšími osobnostmi, jako je např. někdejší španělský premiér José María Aznar, se chtějí zasazovat o lepší vnímání židovského státu v evropských i jiných zemích, kde je dle jejich názoru k Izraeli veřejnost skeptičtější než třeba ve Spojených státech.¹² V tomto kontextu se objevilo i opačná iniciativa v rámci EU. V prosinci naléhalo 26 minulých významných evropských lídrů, včetně Javiera Solany, na šéfkou unijní diplomacie Catherine Ashtonovou, aby pohrozila Izraeli sankcemi, pokud neukončí výstavbu osad na okupovaných územích.¹³

V západním světě došlo v posledním desetiletí (hlavně v souvislosti s útoky 11. 9. 2001) k poměrně velkému nárůstu islamofobie a různých kontroverzí v souvislosti se vztahem mezi muslimy (hlavně přistěhovalci muslimského původu) a „původními“

obyvateli západních zemí. Zatímco různé projevy xenofobie zaměřené např. proti obyvatelům černé pleti, Židům, Číňanům nejsou v západní Evropě a České republice příliš často otázkou veřejného diskurzu, v případě islámu a muslimů je situace odlišná. Poměrně vysoké procento Čechů má obavy z islámu, výzkumy agentury CVVM v roce 2010 potvrdily obavy Čechů ze zahraniční migrace (60 % respondentů). 63 % respondentů vyžadovalo, aby se cizinci přizpůsobili životním zvykllostem hostitelské země. Levicovým voličům a starším lidem nejvíce vadil příliv cizinců. Výhrady byly k zaměstnávání cizinců v době stoupající nezaměstnanosti. Další výzkum testoval sympatie veřejnosti vůči různým národnostem a etnickým skupinám. Průzkum ukázal, že mezi nejméně oblíbené patřily národnosti z daného regionu: Turci, Kurdové, Afghánci, Palestinci, Iráčané, ale také i Izraelci, což bylo dáno obavou z ohnisek konfliktů.¹⁴ V České republice také nejsou při šíření islamofobie aktivní pouze různé soukromé osoby (prostřednictvím svých internetových stránek a blogů) a soukromé sdružení či organizace (např. server *Eurabia*, *Pravda o islámu* ad.), ale občas se islamofobní výroky (či projevy islamofobie) blízké – což mohou být např. výroky, které by se stěží tato osoba jen stěží odvážila říci např. na adresu křesťanů či Židů) objevují i v různých projevech veřejných osobností. Odstupující český kardinál Vlk tak např. v lednu 2010 prohlásil, že Evropská unie se odchýlila od křesťanských základů, na nichž byla budována, a sekularizovala se. Tím se otevřel prostor pro „hrozbu islamizace“.¹⁵ K nevyváženým výrokům o Blízkém východě se vrátil ex-premiér M. Zeman,¹⁶ který v květnu 2010 prohlásil, že islám představuje pro Evropu hrozbu: „Základním konfliktem ve 21. století bude konflikt mezi euroamerickou a islámskou civilizací. Mezi náboženstvím lásky a náboženstvím nenávisti.“¹⁷ Muslimové z Brna podali proti Zemanovi vzápětí trestní oznámení. Výroky v podobném duchu zazněly i z řad představitelů strany Suverenita.¹⁸ V srpnu vyvolaly protesty muslimské komunity v Hradci Králové letáky, které vyzývají veřejnost k protestům proti vybudování islámského centra.¹⁹

Nemalé pozdvižení na české politické scéně i ve veřejnosti vyvolaly neuvážené výroky předsedy ODS M. Topolánka generalizující charakterové vlastnosti Židů, gayů a kritizující církve. Kauza vyvrcholila Topolánkovým odstoupením z čela jihomoravské volební kandidátky, 20. 6. 2010 pak byl nahrazen v čele ODS P. Nečasem.

Diverzifikace energetických zdrojů a dopravních cest – projekt plynovodu Nabucco

Česká republika začala během předsednictví v EU aktivně prosazovat projekt plynovodu Nabucco vedoucího z kaspické oblasti do střední Evropy. V srpnu akcionáři plynovodu rozhodli, že nebudou počítat s jeho napojením na bohatá íránská ložiska. Místo toho byl vydán souhlas, že se napojí na ložiska plynu v kurdských oblastech Iráku. Nebylo definitivně dořešeno jeho financování a rovněž bezpečnostní situace v regionu nebyla dobrá. Bývalý premiér Topolánek řekl na Pražském evropském energetickém fóru, že země EU pro něho nezajistily dosud plyn, čímž byla značně ohrožena jeho konečná realizace.²⁰ Místo toho preferoval dovoz zkapalněného zemního plynu, nejspíš z Alžírsko. Podle velvyslance pro energetiku Václava Bartušky by bylo racionálnější dovážet rezervní plyn ze západní Evropy, protože dovoz zkapalněného plynu vyžaduje budovat nové terminály.²¹ Přesto Visegrádská skupina tento projekt

i nadále podporovala. Nový plynovod Lanžhot–Baumgarten–Line (LBL) propojí českou a rakouskou síť. ČR by se tak mohla přímo napojit na plynovod Nabucco, pokud bude v roce 2015 hotov a odebírat tak plyn z Blízkého východu. V roce 2010 začala Česká republika odebírat poprvé íránskou ropu.

Rušení českých zastupitelských úřadů v zahraničí

V srpnu 2010 se rozvířila diskuse kvůli rušení některých činných českých ambasad z finančních a ekonomických důvodů, což se dotklo v menší míře i regionu Blízkého východu a severní Afriky. Rozhodnutí vlastně navazovalo na záměr vlády z roku 1993, který zmiňoval snížit počet českých ambasad, ale nakonec nebyl realizován v původně zamýšleném rozsahu. Podobně jako v 90. letech se i v roce 2010 objevovaly návrhy na zrušení ZÚ Rabat, Ammán, Kuvajt, Islámábád a Saná, ale schváleno bylo zrušení úřadu pouze v Jemenu a konzulát v Istanbulu. Ostatní zmíněné úřady by měly být uzavřeny v budoucnu. Opozice tento krok ostře odmítla jako nepromyšlený a byla podpořena některými podniky. Rezortní stínový ministr L. Zaorálek dokonce obvinil vládu, že opouští africké teritorium, kam začínají ve vysoké míře pronikat Číňané i Američané. Zvláštní bezpečnostní význam přisoudil ambasadám v Jemenu a Pákistánu. Nekoncepčním rozhodnutím dává česká vláda najevo nezáměr o tyto země. Požádal ministra zahraničních věcí, aby předložil své záměry příslušným výborům PS PČR. Vláda by měla být odpovědná za vnímání ČR v zahraničí a za dlouhodobě utvářené vazby, struktury a kontakty, jejichž rušení pro nás bude znamenat trvalou a neodčinitelnou ztrátu i s ohledem na export.²² Rozhodnutí prý nebyla dostatečně konzultována s MPO. Kritika se snesla i na rozpočet ministerstva na rok 2011, který v období úsporných balíčků počítá s velkými investicemi do oprav a rekonstrukcí ambasad v zahraničí.²³ Naopak vedení MZV vypočetlo, že uzavřením jednoho úřadu ušetří 5 až 8 mil. Kč.

BLÍZKÝ VÝCHOD, STŘEDOMOŘÍ A AFGHÁNISTÁN V ČESKÉ ZAHRAIČNÍ POLITICE: UDÁLOSTI A AGENDA

Česká diplomacie a státy Mašriku

Česká diplomacie izraelsko-palestinský konflikt

V roce 2010 pokračovala ve vztahu k Izraeli a Palestině Česká republika v podobném stylu diplomacie, jaký známe z předešlých let – tzn. velmi přátelský (až nekritický) postoj k Izraeli a poněkud méně intenzivní, ale přesto zřetelné snahy o pomoc Palestincům a Palestinské autonomii.

Jedním z úkolů českého předsednictví v EU v roce 2009 bylo úsilí České republiky o ještě těsnější vztahy mezi EU a Izraelem. To se (hlavně vzhledem aktuálním dopadům operace „Lité olovo“) však nepodařilo dosáhnout. V zásadě ale došlo k předpokládanému posílení v průběhu předsednictví následujících po českém předsednictví Radě EU.

Na počátku roku 2010 se stal novým českým velvyslancem v Izraeli Tomáš Pojar, bývalý první náměstek ministra zahraničních věcí, ex-ředitel organizace Člověk v tísni a zároveň syn Miloše Pojara, prvního polistopadového československého velvyslance v Izraeli.²⁴ O několik měsíců dodala ČR další důkaz, jak je pro ni Izrael důležitý: ministr zahraničních věcí J. Kohout otevřel v květnu Tel-Avivu vůbec první České centrum na Blízkém východě. Ředitelem centra byl jmenován David Stecher.²⁵

Velmi přátelský kurz k Izraeli potvrdila česká diplomacie i doma. Byla např. uspořádána konference ke dvacátému výročí obnovení diplomatických styků mezi Izraelem a Českou republikou (ty byly navázány v únoru 1990). Konala se v Praze a zúčastnili se jí čelní čeští politici, včetně premiéra J. Fischera.²⁶ Čeští představitelé při této příležitosti opět uvedli, že „Češi jsou schopni řešit blízkovýchodní konflikt“ (v minulosti proklamoval něco podobného např. prezident V. Havel).²⁷ Přesto však o několik měsíců později přijala česká vláda a premiér (tentokrát se již jednalo o novou vládu pod vedením P. Nečase) izraelského ministra zahraničních věcí Avigdora Liebermana. Ten je členem radikálně pravicové strany Náš domov Izrael, která je dnes součástí izraelské vládní koalice, a je i řadou Izraelců považován za ultrapravicového radikála.²⁸ Lieberman pronesl v minulosti řadu rasistických výroků na adresu Arabů a je u něj velmi důvodné podezření, že byl v minulosti členem strany Kach, která byla později v Izraeli zakázána a dostala se dokonce na seznam teroristických organizací v USA a v EU. Lieberman v České republice mj. prezentoval i své soukromé kontroverzní plány na řešení izraelsko-palestinského konfliktu spojené s masovým sociálním inženýrstvím v Izraeli a Palestině. To nevyvolalo žádnou výrazně odmítavou reakci našich politických představitelů.

Z hlediska našich ambicí při pomoci řešení izraelsko-palestinského konfliktu určitě vyvolává nejasnosti skutečnost, že čeští politici nedávají prakticky žádným způsobem najevo, že by byli schopni rozlišovat mezi izraelskými politiky, kteří jsou konsenzuálně ochotni řešit otázky související s izraelsko-palestinským konfliktem, a mezi politiky, kteří celou svou politickou kariéru kompromis mezi Izraelci a Palestinci více či méně otevřeně sabotují (a to i za situace, že se stali členy vládní koalice).

Ve vztahu k Palestincům a Palestinské autonomii je česká zahraniční politika zdrženlivější než k Izraeli, nicméně v květnu spojil ministr Kohout s návštěvou Izraele i návštěvou Palestiny a zavítal tak i na Západní břeh (nikoliv do pásma Gazy), kde se setkal s palestinským premiérem Salámem Fajjádem a s dalšími vysokými palestinskými představiteli.²⁹ Pozdější Nečasova vláda v druhé polovině roku 2010 žádným výrazným způsobem kontakty s Palestinskou autonomií neprohloubila (což ale nemusí v tak relativně krátkém časovém období nic zásadního naznačovat). V každém případě rozvojová pomoc ČR vůči Palestincům pokračovala i během roku 2010 a dosáhla v tomto roce velikosti 9,5 mil. Kč.

Postoj České republiky k pásmu Gazy a „konvoji do Gazy“

Jednou z klíčových kauz roku 2010, která obrátila pozornost (nejen) naší diplomacie k izraelsko-palestinskému konfliktu, se stal „lodní konvoj do Gazy“. Konvoj několika lodí byl součástí tzv. „Flotily svobody“, jež měly za cíl prolomit izraelskou blo-

kádu uvalenou na pásmo Gazy a dodat humanitární pomoc. Ještě hluboko v mezinárodních vodách pak došlo k vylodění izraelského námořního komanda na palubě lodi, přičemž na jedné z nich (turecké lodi Mavi Marmara) vypukly potyčky, načež došlo ke ztrátám na životech na straně účastníků konvoje. Incident vyvolal velkou pozornost světových médií a vzbudil četné emoce na straně stoupců i odpůrců současné izraelské politiky. Konvoje se účastnili i čtyři čeští novináři, což přispělo k tomu, že o celé události se hojně diskutovalo i u nás.

České ministerstvo zahraničních věcí k incidentu nevydalo zvláštní prohlášení s poukazem na to, že prohlášení už vydala Evropská unie ústy své ministryně zahraničních věcí C. Ashtonové, a proto „by nemělo smysl, aby každá země vydávala zvláštní prohlášení“.³⁰ K incidentu se však vyjádřili čeští diplomaté i představitelé naší politické scény. Velvyslanec v Izraeli T. Pojar poznamenal mj.: „Litujeme všech zmařených životů.“ Předseda Senátu P. Sobotka (ODS), který byl v době incidentu s konvojem právě na Blízkém východě, prohlásil: „Námořní konvoj do Gazy byl plánovanou provokací pod záminkou humanitární pomoci.“ Humanitární pomoc do Gazy dle jeho názoru „proudí do Gazy plnými doušky“. Česká levice vyjádřila spíše negativní postoje vůči izraelskému zásahu v Gaze. J. Hamáček (ČSSD) např. uvedl: „Reakce Izraele byla naprosto neadekvátní, incident se stal v mezinárodních vodách, jde o porušení mezinárodního práva.“ Kateřina Konečná (KSČM) k incidentu dodala: „Pokud budeme před tímhle zavírat oči, tak nám hrozí takový průšvih, že se z toho tady všichni zblázníme.“³¹

Izrael

V dubnu byl zahájen izraelsko-český program Gešer/Most na podporu společných výzkumných projektů českých a izraelských firem a institucí. Program se současně zaměřuje na komerční využití výzkumu. Z programu, který je rozdělen do pěti tříletých výzev, mohou firmy získat kolem 600 mil. Kč.³²

I v roce 2010 pokračovala rozvojová pomoc České republiky v Palestině. Neaktuálnější data zatím nejsou k dispozici. V letech 1996–2008 česká strana na Palestinských územích realizovala 14 rozvojových projektů v celkové hodnotě přes 250 mil. Kč.³³

Libanon

Vztahy České republiky a Libanonu byly v roce 2010 značně rozporuplné. Zatímco v ekonomických vztazích následoval pokrok – ministr financí Eduard Janota a libanonská ministryně financí Rajja Hasanová v březnu podepsali v Bejrútu protokol k dohodě o podpoře a vzájemné ochraně investic mezi oběma zeměmi³⁴ – v rovině politické následovalo zhoršení, poté co libanonští představitelé a tamní radikální šíitské hnutí Hizballáh obvinily Českou republiku ze spolupráce s izraelskou tajnou službou při vytváření špionážní sítě v Libanonu. Podle libanonského deníku *Al-Achbár* české velvyslanectví v Bejrútu vydalo vízum agentovi, který byl pak cvičen v ČR. Jedná se o Máhira Abú Džurajše z jiholibanonského Mardž Ujúnu. V Libanonu byl v roce 2010 zatčen spolu s dvacetičlennou skupinou údajných agentů. Při výslechu údajně řekl, že dostal příkaz získat české vízum. České velvyslanectví v Bejrútu mu pry do-

klady napoprvé odmítlo vydat a dostal je až napodruhé. Podle *Al-Achbáru* Izrael podobně své agenty vyslal do Maďarska, Belgie, Itálie, Turecka a na Kypr.³⁵ Česká republika tato obvinění nepopřela a Izrael je nekomentoval. V každém případě podobná obvinění značně znesnadňují České republice, aby byla vnímána jako nestranný hráč, popř. země, která by mohla pomoci s řešením izraelsko-palestinského konfliktu mírovou cestou.

Další kontroverzní událostí je fakt, že v srpnu požádal na libanonském velvyslanectví v Praze o libanonský azyl muž, jenž o sobě tvrdí, že je drúzský právník a že sloužil v minulosti v izraelské armádě. Nabídl informace z Bejrútu a Jeruzaléma ze 14. 2. 2005, tedy ze dne, kdy byl při atentátu zavražděn bývalý libanonský premiér Rafik Harírí.³⁶

Sýrie

Česko-syrská hospodářská a sociální spolupráce se v loňském roce zdatně rozvinula (přínejmenším v době Fischerovy vlády). Společnost AŽD Praha uzavřela v březnu smlouvu s finskou firmou Nokia Siemens Network na dodávku návštěvnických stanic v Sýrii. Hodnota kontraktu je 40 mil. Kč.³⁷ Velkou zakázku získala také česká pobočka koncernu Siemens na výstavbě rozvodny vysokého napětí v syrském městě Banias za 5,5 mil. EUR (v přepočtu přes 141 mil. Kč). Rozvodna na pobřeží Středozemního moře bude sloužit k zálohování napájení jedné z největších syrských rafinérií.³⁸

U zmiňované sociální spolupráce se podařilo ministru práce a sociálních věcí Petru Šimerkovi podepsat v březnu se syrskou ministryní práce a sociálních věcí smlouvu o sociálním zabezpečení. Od roku 2010 tak mají např. Češi žijící a pracující v Sýrii a Syřané, kteří naopak pracují nebo pracovali v České republice, snazší cestu k důchodům. Jde vůbec o první smlouvu tohoto typu, kterou Česká republika vyjednala s arabskou zemí.³⁹

Egypt

V roce 2010 patřila k nejdůležitějším událostem v česko-egyptských vztazích lednová návštěva prezidenta Klause v Egyptě. Během návštěvy se setkal se svým egyptským protějškem Husní Mubarakem, s premiérem Ahmadem Nazífem a generálním tajemníkem Ligy arabských států Amrem Músou. Tématem Klausova rozhovoru s Mubarakem byly také izraelsko-palestinské vztahy a ekonomická spolupráce mezi Egyptem a ČR. Klaus představil arabské vydání své knihy *Modrá, nikoliv zelená planeta*. Český prezident také jednal s Mubarakem o egyptologické výstavě v Praze, která se uskuteční v roce 2012.⁴⁰ Podle Amr Músy se mohou české firmy v arabských zemích uplatnit hlavně investicemi do energetické infrastruktury, železnic, silnic a ekologických projektů.⁴¹

Co se týká postojů Václava Klause k Blízkému východu, ty se, podobně jako v mnoha dalších případech, více či méně odlišují od oficiálního kurzu českých vlád. Klaus dává dlouhodobě najevo náklonnost k Izraeli, avšak na druhou stranu ve svých projevech rád zdůrazňuje „vyváženost“ v postoji ČR k Blízkému východu a důležitost kompromisu Izraele s arabským světem.⁴² Český prezident má v arabském světě

a mezi vrcholnými arabskými politiky zjevně dobré kontakty a rád se tam vrací (viz níže).

Na Klausovu návštěvu navázal v únoru kontrakt mladoboleslavské automobilky Škoda Auto, jež začne na egyptském trhu prodávat svou vlajkovou loď – Škodu Superb. Toto auto tak bude po Fabii, Octavii a Roomsteru čtvrtý model Škody prodávaný v Egyptě.⁴³ Přesto lze konstatovat, že ekonomické a politické vztahy s Egyptem v tomto roce nedosáhly úrovně předchozích let, což bylo dáno nejistou vnitropolitickou situací podpořenou spekulacemi o zhoršeném stavu prezidenta Mubaraka a parlamentními volbami. Egypt odmítl pozorovatelskou misi EU a snažil se spíše utlumovat vztahy s jednotlivými evropskými zeměmi, aby předešel intervencionismu a kritice politického systému. Taktéž ekonomická a finanční krize způsobila, že stát začal šetřit a omezovat dovozy a investiční aktivity. Kromě prezidenta se neuskutečnila žádná významná návštěva na úrovni premiéra či ministra. Byla odsunuta i plánovaná návštěva egyptského ministra obchodu Rašida.

Další rozvoj vzájemných ekonomických vztahů následoval v květnu, kdy od finančního investora Kilcullen Kapital Partners koupila předního českého výrobce elektroměrů ZPA Smart Energy z Trutnova egyptská společnost El Sewedy Electrometer.⁴⁴ V červenci se také dohodla s Egyptem společnost RWE Dea, která náleží do německé energetické skupiny RWE, že bude investovat 3,6 mld. USD (cca 70 mld. Kč) do rozvoje plynových polí v Egyptě.⁴⁵

Česká diplomacie a státy Maghrebu

Frankofonní státy Maghrebu v minulosti nepatřily mezi české prioritní země v oblasti MENA, ale v posledních letech se trend změnil, především v obchodní oblasti. Potvrdil to i rok 2010. Obchodní obrat v případě Tuniska, Maroka i Alžírsko dosahoval kolem 150 mil. USD. Důvodem byly relativně otevřené ekonomiky Tuniska a Maroka patřící do tzv. agadirské skupiny zemí, jež v rámci euro-středomořské zóny volného obchodu MEFTA pokročily nejvíce. Maroku byl udělen EU statut *avancé* v roce 2008 a o podobné ocenění má zájem i Tunisko. Alžírsko, bohaté na ropu a plyn, neusilovalo o úzké vztahy s EU, ale preferovalo diverzifikovanou hospodářskou strategii a ochrannářskou politiku, která brzdila její vstup do WTO. Tradice vztahů s Českou republikou byly poměrně dlouhé a nebyly poznamenány závažnějšími problémy. Existoval zájem odebírat perspektivně i alžírský plyn. V roce 2009 byly definitivně uhrazeny pohledávky vůči ČR. Čeští oficiální představitelé v roce 2010 nejvíce navštěvovali Alžírsko. Ministr zemědělství J. Šebesta, ministr obchodu a průmyslu V. Tošovský a ministr obrany M. Barták jednali v únoru Alžíru o možnostech spolupráce. Prezident Klaus se symbolicky setkal s alžírským prezidentem Bouteflikou u příležitosti listopadového summitu EU–Afrika v libyjském Tripolisu.

Hlavní překážkou obchodu s Marokem byla jeho komoditní roztříštěnost a nestabilita, snad s výjimkou železa a papíru. Moderní technologie se dostaly do popředí v posledních pěti letech. Největší událostí v marocko-českých vztazích bylo podepsání protokolu k investiční dohodě v březnu.

Tunisko-české vztahy byly podpořeny dostatečnou smluvní základnou. V dubnu 2009 byla podepsána v Tunisu mezinárodní *Dohoda o hospodářské spolupráci*, která

nahradila obchodní dohodu z roku 2004. Na tuniském trhu působila řada českých firem a podařilo se vytvořit i čtyři smíšené firmy. Jedna z nich, společnost Geosan Group, zvítězila v tendru na výstavbu paláce Cité de la Culture a v roce 2010 se zapojila do první etapy prestižního projektu. V Praze se sešla v říjnu smíšená tunisko-česká komise pro hospodářskou spolupráci na úrovni náměstků, která posoudila úroveň spolupráce dohodnuté v roce 2009 prezidentem Klausem.

Libye

V roce 2010 byl vyhlášen Průmyslový rozvojový plán na rok 2010–2013 zaměřený na realizaci drobných projektů s cílem nastartovat podnikatelskou, průmyslovou aktivitu Libyjců. Souběžně byla vytvořena instituce kontrolující zahraniční investice a dovozy, což ochladilo potencionální zájem investorů. Libyjská strana, reprezentovaná místními obchodními komorami, projevila zájem o transfer českých technologií a zakládání společných podniků. V roce 2010 proběhla řada jednání vedoucího úřadu a vedoucího obchodně-ekonomického úseku ZÚ Tripolis s ministerstvem financí, obrany a centrální bankou. Poptávka byla po dovozu komponentů pro fotovoltaické, tepelné, větrné a solárně-tepelné elektrárny. Vzájemný obchod měl na počátku tendenci k růstu, podobně jako v předcházejícím roce, ale v druhé třetině nastala změna. Současná světová krize a také krize ve vztazích Libye–Švýcarsko, potažmo mezi zeměmi schengenského prostoru a Libyí, se odrazily negativně v poklesu českého vývozu za celou první polovinu roku o 0,5 mld. Kč. Byla paralyzovaná činnost evropských zastupitelských úřadů a bylo i omezeno cestování evropských obchodníků-podnikatelů do země. Pro státní příslušníky EU bylo pozastaveno vydávání libyjských víz, což poškodilo i české firmy (např. Geosan – kanalizace), a napomohlo k pronikání ostatních zemí, na něž se vízová restrikce nevztahovala (Turecko, Čína, Korejská republika, Indie, USA).

V politické oblasti došlo na poli libyjsko-českých vztahů k významné události. 1. 7. 2010 byla zřízena v Praze libyjská lidová kancelář, která má plnit funkci velvyslanectví, v jehož čele by byl chargé d'affaires, nikoliv velvyslanec. Byly tak ukončeny dva roky nejistoty v dvoustranných vztazích (libyjská ambasáda v Praze byla zrušena v srpnu 2008). Poté měli Libyjci zájem o zřízení kanceláře pro ekonomickou spolupráci v čele s chargé d'affaires, která by měla pravomoc vydávat i víza. Tento krok byl odmítnut, protože odporuje Vídeňským úmluvám o diplomatických stycích. Libye se musela spokojit pouze s generálním konzulátem, ale snažila se o povýšení zastoupení.

Na summit EU–Libye (29.–30. 11. 2010) odcestoval do Tripolisu prezident V. Klaus. Ve svém projevu označil protekcionismus a vnucování jednotných standardů bez náležitého zhodnocení úrovně rozvoje jednotlivých zemí za největší problém.⁴⁶ Byly dohodnuty konzultace na úrovni náměstků, ale nakonec koncem října odcestoval do Libye i vrchní ředitel MZV Vítězslav Grepl. Do Prahy přiletěl taktéž ředitel odboru pro evropské země A. Džarúd. V centru zájmu těchto konzultací byla plná normalizace vztahů a zřízení rezidentního velvyslanectví s velvyslancem, odbourání vízových restrikcí na obou stranách. Česká strana prosazovala rovné podmínky v hospodářské, obchodní oblasti, jež využívají ostatní země EU.

Česká diplomacie a státy Arabského poloostrova

Vztahy České republiky k ostatním oblastem Blízkého východu nebyly tak intenzivní, aby měly v tomto textu samostatné podkapitoly. Některé další dílčí kontakty jsou tak shrnuty společně v této části.

Na začátku července 2010 např. zahájila mezi Prahou a Dubají ve Spojených arabských emirátech (SAE) pravidelnou linku letecká společnost Emirates, přičemž odhadovala, že by během prvního roku svého fungování mohla přepravit zhruba 165 000 lidí.⁴⁷

V listopadu 2010 navštívil prezident Klaus Kuvajt a setkal se s klíčovými osobnostmi tamní politiky včetně kuvajtského emíra šejcha Sabaha IV. Návštěva byla směřována na prohloubení vzájemných politických a ekonomických styků a kromě oficiálních setkání s kuvajtskými politiky prezident při návštěvě tohoto emirátu zahájil Kuvajtsko-české podnikatelské fórum.⁴⁸

Česko-jemenské vztahy se dostaly v roce 2010 pod kritiku Amnesty International (AI). Jemenská vláda při potlačování domácích povstalců a členů místní Al-Káidy porušuje lidská práva. V boji s nimi využívá pomoc pocházející z USA a Evropské unie a také zbraně z České republiky. Podle zprávy AI vyvezla ČR do Jemenu v roce 2009 vojenský materiál za více než 10 mil. EUR (248 mil. Kč).⁴⁹ ČR je členem poměrně úzké skupiny zemí „Přátel Jemenu“, jejímž cílem je pomoc jemenské vládě při nutných ekonomických a společenských reformách. Problémem bude zrušené ZÚ v Saná, které by mělo činnosti koordinovat. Vzhledem ke svým dosavadním aktivitám a obecným sektorovým prioritám se ČR soustředí především na sektory zemědělství a sociálního rozvoje (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb).⁵⁰

Styky České republiky s Katarem jsou stále poznamenány vleklou aférou katarského prince Hámida bin Abdal Sáního, kterého Obvodní soud pro Prahu 2 v roce 2005 nepravomocně odsoudil za sex s nezletilými dívkami na 2,5 roku vězení. Princ ale za podezřelých okolností, do kterých byl zapojen tehdejší ministr P. Němec, ČR opustil a vyhnul se spravedlnosti. V roce 2010 dal soudce Petr Stutzig vydat mezinárodní zatykač na prince. Pražskému městskému soudu se totiž nadále nedařilo doručit princovi soudní usnesení a předvolání.⁵¹

Irák

Hlavní událostí byly březnové parlamentní volby v Iráku, které vyhrála těsně koalice sekulárních stran Národní irácké hnutí expremiéra Aláviho. ČR se zúčastnila volební pozorovatelské mise společně s USA. EU odmítla účast v misi z bezpečnostních důvodů. V srpnu opustila Irák poslední americká bojová jednotka a do konce roku 2011 na základě smlouvy SOFA i zbytek armády, což zvýšilo obavy okolních arabských vládců z destabilizace a pronikání Íránu. Počet teroristických útoků sice částečně poklesl, ale o stabilitě nešlo hovořit. Byly patrné příznaky islamizace kdysi sekulárního Iráku. Čeští křesťané kritizovali útok na syrsko-katolickou katedrálu v Bagdádu. Pražský arcibiskup D. Duka v této souvislosti upozornil, že útok byl veden na kostel dokonce při mši, přestože v minulosti byly kostely místem azylu. Biskup V. Malý odletěl v listopadu do Iráku coby předseda Rady Iustitia et Pax, která se zajímá o dodržování lidských práv a snížení napětí ve světě.

Klíčové návštěvy ministra zahraničních věcí J. Kohouta a ministra průmyslu a obchodu V. Tošovského proběhly již v roce 2009, avšak rok 2010 se vyznačoval návštěvami na nižší úrovni. Napjaté ovzduší bezprostředně před parlamentními volbami v Iráku a menší zájem o zahraničněpolitická témata před českými parlamentními volbami nevytvořily patřičnou kulisu pro aktivizaci bilaterálních politických vztahů. Dlouho plánovaná návštěva parlamentní delegace v Iráku se tudíž neuskutečnila. V květnu a září se pouze konaly konzultace ministerstev zahraničních věcí. V říjnu pak navštívil Irák náměstek MZV ČR T. Dub.

Od roku 2009 je patrná větší aktivita českých firem v Iráku. Nejdůležitější jsou projekty rekonstrukce rafinérií v Basře, Daura a Bajdží, na nichž se podílelo několik firem: Chemoprojekt, Technoexport, UNIS a Prokop Engineering. Škoda otevřela své prodejny v Erbilu a Dohúku. Aktivní je i Sigmainvest v zavlažovacích a vodohospodářských projektech. Zájem ze strany státu o průnik na tradiční trhy existuje. V červnu vytvořil Svaz průmyslu a dopravy a MPO společnou iniciativu na podporu podnikatelů v Iráku nazvanou *Task Force Iraq*, která navázala na výsledky a cíle návštěvy ministra Tošovského a měla podpořit české vývozce a investory. Od roku 2008 fungovala v Sulejmánii Česko-kurdská podnikatelská rada. Aktivní byla velvyslankyně, která podnikla obchodně-politickou cestu do šiitského Nadžafu a vytvořila předpoklady pro možné rozšíření aktivit za hranice kurdských oblastí. Bez ohledu na bezpečnostní rizika funguje i České obchodní centrum v Bagdádu podporované velvyslanectvím. Zájem o Irák projevil i Česko-arabské obchodní centrum v Karlových Varech.

Íránská islámská republika

Ani v roce 2010 nenastal rozhodující průlom ve vztazích s Íránem, což bylo v prvé řadě tradičně způsobeno perským vysíláním Rádía Fardá prostřednictvím americké rozhlasové stanice RFE/RL připravované v Praze a realizované v Turecku. V této souvislosti by ve vztahu k ČR by Írán údajně uvítal omluvu ČR za perské vysílání Fardá jako gesto dobré vůle pro normalizaci diplomatických vztahů.

Írán patřil tradičně mezi největší české obchodní partnery na Blízkém východě, což bylo dáno jednak tím, že přestaly platit některá restriktivní opatření v oblasti obchodu a bankovníctví, čímž došlo ke zrovnoprávnění našich exportérů, a jednak to bylo způsobeno i dovozy íránské ropy do ČR. Obchodní obrat dosahoval za prvních deset měsíců 178 mil. USD, což je třetí místo ve sledované skupině zemí.

Nový posun nastal v otázce výstavby elektrárny v Búšehru. Obama administrativa oddělila kauzu Búšehr od procesu předimenzovaného obohacování uranu, což vytvořilo podmínky pro průnik západních investorů do civilní jaderné energetiky, kterou kontrolovalo přes deset let Rusko. Zákon číslo 99/2000 Sb., zakazující veškerý český vývoz pro jadernou elektrárnu v Búšehru, byl od počátku odmítán KSČM, jíž se podařilo v roce 2009 zjistit, že vzduchotechniku, kterou mělo zajistit pro Búšehr ZVVZ Milevsko, nakonec dodala britská firma. Komunisté v roce 2009 iniciovali zrušení zákona v PS PČR, ale neuspěli. O totéž usilovala před nimi i sociálnědemokratická vláda. V roce 2010 předseda KSČM naznačil, že definitivní zrušení zákona i nadále patří k hlavním úkolům jeho strany, protože daná elektrárna je pod kontrolou MAAE a daný zákon je iracionální.⁵² 9. 6. 2010 RB OSN schválila rezoluci č. 1929,

kteřá měla za cíl omezit spolupráci v procesu obohacování uranu s Íránem. Ve stejném měsíci schválila i EU dodatečně tvrdé sankce omezující spolupráci v oblasti jaderné energetiky. Česká republika, na rozdíl od některých zemí EU, sankce bez výhrad podpořila a jednotlivá ministerstva je rozpracovala pro potřeby své agendy. Nepřipojila se k evropským rebelujícím zemím sdružených v tzv. Nové agendě, které spojovaly jaderné odzbrojení s procesem nešíření (Švédsko, Finsko, Řecko, Slovinsko, Irsko),⁵³ ani těm, jež kritizovaly sankce z hlediska hospodářských dopadů na obchod. Přesto ČR, podobně jako EU i USA, byla připravena jednat a spolupracovat s Íránem na rozvoji bilaterálních vztahů, jak to opakovali ministři zahraničních věcí obou zemí K. Schwarzenberg a Manušéhr Mottakí v září 2010 v New Yorku u příležitosti pravidelného zasedání VS OSN.⁵⁴

V roce 2008 Írán odmítl akreditaci českého velvyslance zamýšlenou jako gesto dobré vůle před zahájením českého předsednictví. V roce 2010 se Írán sice vyjádřil k otázce normalizace úrovně vztahů pozitivně, ale v praktické rovině opět nedošlo k průlomům, zřejmě v důsledku perského vysílání Rádía Fardá, o kterém íránské bezpečnostní složky soudily, že destabilizuje politickou situaci v zemi.

Bezpečnostní informační agentura (BIS) ve své zprávě v roce 2009 konstatovala, že Írán měl zájem o české výrobky, které sice nepodléhají mezinárodní kontrole, ale z nichž bylo možno sestavit „kontrolované zařízení“. České zpravodajské služby také zaznamenaly snahy Íránu uskutečnit obchod s českými společnostmi, které s touto zemí již léta neobchodují kvůli sankcím OSN a dalšími opatřeními. Výrobky, jež lze užít i při vývoji zbraní hromadného ničení, chtěla podle BIS získat v Česku i Sýrie. Podle BIS také zájem o motory a další součástky, které se používají k výrobě vojenských bezpilotních prostředků. Šlo o zprostředkovatelské společnosti z Číny, Íránu a dalších zemí s vazbou zejména na íránský vojenský program. Ze získaných informací vyplynulo, že ani v této oblasti dodávky nesměřovaly přímo k rizikovým subjektům. Zájem o česká speciální strojírenská zařízení projeví kromě íránských společností i dovozci ze Sýrie a Pákistánu.⁵⁵ Předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB) D. Drábová trochu překvapivě informovala, že nemá žádný signál o tom, že by Írán v ČR usiloval o získání komponentů či vědomostí, jež je možné použít k výrobě zbraní hromadného ničení.⁵⁶ SÚJB rovněž vydal výjimku pro studium dvou Íránců na Zlínské univerzitě Tomáše Bati, avšak BIS je i poté začala prověřovat, zdali jejich studium nesouvisí s vojenskými technologiemi. Íránská diplomacie sice připouštěla zájem o výrobky nepodléhající mezinárodní kontrole, ovšem fakt a tvrzení BIS, že je lze použít i ke stavbě kontrolovaného zařízení, byly podle ní v rovině spekulací. „*Je udivující, že dokument této povahy není vyhotoven na základě prokázaných skutečností,*“ uvedl Írán ke zprávě BIS.

Česká diplomacie a Afghánistán

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2011–2012 s výhledem na rok 2013 počítal s posílením angažmá české armády v Afghánistánu v roce 2011 na kontingent čítající do 720 osob a v roce 2012 na celkový počet do 640 osob. V roce 2010 činil český příspěvek do mise ISAF podle schváleného mandátu kontingent do 535 příslušníků Armády České republiky. V sou-

časné době působí v ISAF za českou armádu úkolové uskupení do 100 osob na kábulském mezinárodním letišti, a v rámci Regionálního velitelství – východ (RC-E) Provinční rekonstrukční tým do 275 osob (PRT) v provincii Lógar,⁵⁷ vrtulníková jednotka do 110 osob na základně Šarana v provincii Paktika a výcvikový tým v provincii Wardak. Česká republika se rovněž od října 2007 angažuje v policejní misi EU. V současné době působí v EUPOL Afghanistan tři čeští policisté. Český provinční rekonstrukční tým v provincii Lógar zahájil svou činnost v roce 2008.

V roce 2010 dokončil rekonstrukční tým PRT 40 rozvojových projektů a 31 malých projektů QIP. Působí ve třech oblastech: podpora vlády, podpora ekonomického rozvoje a média. Angažuje se i v doprovodných účelových oblastech, jako jsou školství, zdravotnictví a menší infrastrukturní projekty. Roční rozpočet PRT na rekonstrukci je 80 mil. Kč ze státního rozpočtu ČR. V roce 2010 přispěla do rozpočtu českého PRT rovněž vláda Řecké republiky částkou 300 tis. EUR na projekty v oblasti školství a zemědělství. 14.–22. 11. 2010 se v České republice uskutečnila stáž 18 zástupců a představitelů lógarských státních institucí – poboček afghánských ministerstev a guvernéra provincie Lógar, kterou organizovalo MZV ve spolupráci s MO. Cílem projektu bylo ukázat afghánským představitelům, jak fungují jednotlivé složky státu a samosprávy, či jak vypadají některé projekty a stavby. Pro rok 2010 ČR přispěla do těchto fondů: *Halo Trust Fund, National Solidarity Programme, Law and Order Trust Fund, Ana Trust Fund* částkou přibližně 4,3 mil. Kč. Z humanitárního rozpočtu MZV byly v roce 2010 poskytnuty 3 mil. Kč na pomoc afghánským uprchlíkům v Íránu prostřednictvím Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). V současné době studuje v ČR šest vládních stipendistů z Afghánistánu. Ministr zahraničních věcí J. Kohout se zúčastnil lednové londýnské konference, která obnovila partnerství mezinárodního společenství s Afghánistánem po loňských prezidentských volbách.

Bilaterální vztahy v hospodářské oblasti nejsou příliš rozvinuté a obchodní obrat činí necelých 20 mil. USD s vysoce kladnou bilancí. V červenci byla dokončena sukcese do smluv a ČR jednostranně potvrdila sedm smluv z období Československa. Z bilaterálních návštěv bylo nejdůležitější setkání ministra zahraničních věcí K. Schwarzenberga s jeho protějškem Rassoulem v červenci 2010 u příležitosti konference v Kábulu. Jednali o sukcesi do smluv a mezirezortní dohodě týkající se imunit českých policistů v zemi. 4.–7. 11. 2010 přicestoval do Afghánistánu opět ministr zahraničních věcí K. Schwarzenberg a ministr obrany A. Vondra. Česká strana vyjádřila zájem na brzkém podepsání memoranda o porozumění týkající se předávání zajatců. Byl potvrzen závazek ČR podílet se na rekonstrukci země.

Euro-středomořská spolupráce

Česká zahraniční politika se zapojovala podle možností i do aktivit euro-středomořského partnerství a činnosti nově ustanovené Unie pro Středomoří (UfM), i když tato agenda ztratila po českém předsednictví svůj význam. Svědčí o tom i fakt, že nebyl dosud jmenován vyslanec pro Středomoří. Činnost UfM byla negativně ovlivněna bezpečnostní situací v oblasti následkem pozastaveného mírového procesu na Blízkém východě po izraelském útoku proti Gaze a na konvoj mírových aktivistů. V dů-

sledku toho byl zrušen summit UfM a odložen na rok 2011. Konalo se pouze několik ministerských konferencí, na kterých byla zastoupena ČR (téma např. obchod, vodní zdroje). Nebylo rovněž finančně a organizačně zajištěno fungování sekretariátu v Barceloně, když partneři z jihu zatím nezajistili jeho dohodnuté financování. Některé české firmy projevíly zájem o projekty UfM, ale dosud nebyla vyjasněna problematika jejich financování, a tak žádný nebyl předložen. MPO rovněž nebylo dobře obeznámeno s problematikou. ČR patřila mezi země, jež odmítaly přílišnou politizaci a preferovaly, aby Unie podporovala konkrétní rozvojové projekty ve Středomoří, které budou pro účastníky prospěšné.

Česká republika byla aktivní i v rámci Středomořského dialogu NATO, který byl zahájen již v roce 1994 a zapojilo se do něho šest zemí jižního Středomoří. Vojská intervence Izraele v Gaze a izraelský útok na flotilu mířící do Gazy v květnu 2010 způsobily stagnaci dialogu.

V rámci dialogu prosazovala ČR posílení spolupráce Izraele s NATO, ale členové Aliance kladli spíše důraz na více vyvážené aktivity s jednotlivými zeměmi. Česká republika taktéž preferovala pragmatické a pružné přístupy a prosazovala takovou spolupráci, která zohledňuje individuální potřeby MeD partnerů i samotné Aliance. Usilovala z politického hlediska o co nejtěsnější vztahy zemí jižního Středomoří s NATO. Podporovala ambice Aliance v oblasti veřejné diplomacie a uvažovala o zintenzivnění vztahů na tomto fóru se středomořskými zeměmi.

BLÍZKÝ VÝCHOD, STŘEDOMOŘÍ A AFGHÁNISTÁN V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Fischerova vláda projevovovala zájem o blízkovýchodní i středomořskou problematiku, jak o tom svědčí i frekvence a směrování návštěv v prvním pololetí roku 2010. V centru pozornosti ministra zahraničních věcí J. Kohouta (ČSSD) byl hlavně blízkovýchodní mírový proces a vztahy s Izraelem. Po nástupu Nečasovy vlády nastal ústup od blízkovýchodní agendy, protože hlavním cílem vlády bylo řešení ekonomicko-finančních problémů v období krize. Tento menší zájem měl zřejmě dočasný charakter, jak o tom svědčí mj. i obsazení klíčových postů. Lze uvést jmenování konzervativce Romana Jocha, ředitele Občanského institutu, poradcem premiéra Nečase pro oblast lidských práv (Joch je z minulosti známý svými kontroverzními názory a články na téma islámu, menšin apod.). Staronový ministr zahraničních věcí K. Schwarzenberg se v období Topolánkovy vlády a českého předsednictví v EU tradičně často vyjadřoval k regionální problematice. Zřejmě zásadní význam mělo jmenování do funkce prvního náměstka MZV ČR Jiřího Schneidera, bývalého velvyslance v Izraeli a analytika Pražského institutu bezpečnostních studií, u něhož lze předpokládat zvýšený zájem o bezpečnostní problematiku regionu. Na dalších klíčových postech nedošlo ke změnám. Vrchním ředitelem sekce mimoevropských zemí a rozvojové spolupráce zůstal Vítězslav Grepl a post ředitele blízkovýchodního odboru si zachoval arabista Tomáš Smetánka.

Stále nebylo rozhodnuto, kdo a zdali vůbec někdo nahradí prvního a zároveň i posledního vyslance ministra zahraničních věcí pro Středomoří A. Slabého, který se stal velvyslancem v Tunisku. Jeho nejmenování potvrzuje dlouhodobější menší zájem o jižní dimenzi ENP. Koordinátorem pro barcelonský proces byla P. Vašinová, která ale měla rovněž předat funkci počátkem roku 2011 svému dosud neurčenému nástupci. Centrem regionální sítě Nadace Anny Lindhové pro dialog kultur ve Středomoří zůstal Ústav mezinárodních vztahů, který byl v listopadu schválen za člena sítě EuroMeSCo, jež sdružuje ústavy euro-středomořského prostoru zabývající se politicko-bezpečnostními analýzami pro potřeby Evropské komise i národních vlády. Zvláštní velvyslanec pro otázky energetické bezpečnosti V. Bartuška, který se často vyjadřoval k problematice výstavby plynovodu Nabucco, nadále vykonával funkci a byl navíc jmenován i zmocněncem vlády pro dostavbu jaderné elektrárny Temelín.

Úkoly spojené s koordinací společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU s ústředím zabezpečovala sekce vnějších vztahů při stálé misi ČR. Skupinu MaMa (Severní Afrika, Unie pro Středomoří, Blízký východ – mírový proces) opět řídila Radka Bordesová. Tomáš Výprachtický zabezpečoval činnost skupiny MoG (Střední Východ a Záliv), ale přibral nově i agendu rozšiřování EU (COELA). Funkce se ujalo několik českých velvyslanců: Tomáš Pojar (ZÚ Tel Aviv), Eva Filipiová (ZÚ Damašek); Jaroslav Ludva (ZÚ Abú Dhabí).

V rámci přípravy nové strategie státu zaměřené na podporu českého exportu byla pozornost kladena na lepší spolupráci dvou ministerstev (MZV a MPO) a přesné vymezení kompetencí. V centru pozornosti bylo zkvalitnění činnosti obchodně-ekonomických úseků při ZÚ a zpružnění vydávání víz s pomocí Hospodářské komory a Svazu průmyslu.

BLÍZKÝ VÝCHOD, STŘEDOMOŘÍ A AFGHÁNISTÁN V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE V MEDIÁLNÍM A VEŘEJNÉM PROSTORU

Obecně bylo informování o Blízkém východě v českých médiích v roce 2010 na podobné úrovni jako v letech předešlých – tedy nepříliš zasvěcené, málo investigativní a často recyklující jen zprávy ČTK nebo zpravodajství zahraničních agentur. Dalším problémem je malá nestrannost českých médií, kdy je v případě řady deníků a internetových portálů patrné, se kterou ze stran blízkovýchodního konfliktu sympatizují.

I v českém novinářském prostředí však existují výjimky, jako je např. blízkovýchodní zpravodaj Českého rozhlasu Břetislav Tureček, jenž se v řadě svých reportáží pouští i do různých témat, kterým se obvykle mnoho jiných českých novinářů z důvodů politické korektnosti příliš nevěnují (různé záležitosti související s izraelsko-palestinskými vztahy, špionážní aktivitou ČR pro Izrael – viz výše, atd.).

V roce 2010 informovala česká média hlavně o výrazných kauzách, kde byla spojitost mezi Blízkým východem a ČR. V roce 2010 to byla především problematika „Flotily do Gazy“, které se účastnili přímo i čeští novináři.⁵⁸

Provládní postoje už tradičně reprezentovaly v souvislosti se zahraniční politikou *Mladá fronta Dnes*, *Hospodářské noviny* a částečně také *Respekt* a *Lidové no-*

viny. Naopak opoziční názory bylo možné najít v deníku *Právo* a velmi ideologických *Haló novinách*.

Absence velkého nezávislého tištěného periodika s kritickými názory (vůči vládní politice i opozici) i s fundovanými komentáři české provenience byl i v roce 2010 viditelný problém české žurnalistiky.

Událostí roku bylo slavnostní spuštění první česko-arabské televize HE TV, ke kterému došlo prosinci 2010. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV) udělila na zasedání konaném 1. 12. 2010 vysílací licenci společnosti HE TV s.r.o. Po obsahové stránce se má jednat o multikulturní program zaměřený na arabskou národnostní menšinu žijící v ČR. Program by mohl být atraktivní i pro tuzemského diváka tím, že se mu bude snažit tuto národnost přiblížit a překonat některé negativní stereotypy a předsudky v naší společnosti. Stanice má sídlo v Brně a stojí za ní podnikatelé Mohammed Abbás a Petr Doležal. Poradcem televize se stal bývalý europoslanec Vladimír Železný. Kanál HE TV bude vysílat volně prostřednictvím satelitu Atlantic Bird 4A (7,2°W). Vysílání by mělo být postupně umístěno i na další satelity, které budou mít lepší pokrytí střední Evropy.

ZÁVĚR

Velkým problémem české zahraniční politiky (nejen) vůči Blízkému východu, Středomoří a Afghánistánu zůstala i v roce 2010 skutečnost, že převažovala v rozhodovacím procesu reaktivní ad hoc diplomacie, což vedlo k četným nedorozuměním a častému odporu opozice. Nová vláda se sice zavázala vypracovat koncepci, ale složité finančně-ekonomické a reorganizační úkoly posunuly realizaci tohoto cíle na následný rok. Také programy nových vládních stran se v zahraničněpolitické sekci o Blízkém východu vyjadřovaly velice vágně.⁵⁹

Co se týká evropeizace české zahraniční politiky, je možné ji označit za selektivní, kdy v určitých případech (jako např. izraelská operace „Lité olovo“ v pásmu Gazy v roce 2009) způsobila česká diplomacie skandál s nerespektováním zahraničněpolitické názorové linie většiny zemí EU (viz „aféra Potužník“). Jindy se ale naše diplomacie poněkud účelově schovávala za výroky a názory nejvyšších představitelů EU (viz výše uvedená absence stanoviska v případě „flotily do Gazy“).

Pokud lze v souvislosti s rokem 2010 mluvit o nějakém posunu v postoji ČR k izraelsko-palestinskému konfliktu, je možné konstatovat, že nová vláda měla spíše tendenci být o něco méně vyvážená než vláda předešlá především v přístupech k izraelsko-palestinskému konfliktu, což naznačovaly některá výše uvedená setkání a výroky českých politiků.

V roce 2010 bylo možné vystopovat i některé velmi důležité pokroky ve vztahu k Sýrii a Egyptu, i když ty spíše ještě souvisejí s aktivitami Fischerovy úřednické vlády, případně se zahraničními cestami prezidenta V. Klause než s diplomatickými aktivitami nové Nečasovy exekutivy.

Diverzifikace energetických zdrojů (projekt Nabucco či dovoz LNG) se stala klíčovými tématy českého předsednictví a byla obsažena i ve volebních programech

některých vládních stran, ale s odchodem Topolánkovy vlády úsilí v tomto směru pokleslo. Sám premiér Topolánek odepsal tento projekt a přiklonil se k dovozům zkapalněného plynu, snad z Alžírsko.

Pokračoval dlouhodobý trend malého zájmu o euro-středomořské partnerství a jižní dimenzi ENP. Čeští politici jakoby si neuvědomovali obrovský význam regionu pro bezpečnost a stabilitu EU jako celku a životní zájem jihoevropských členských zemí na rozvoji vztahů s jižním Středomořím.

Tradiční vypjaté konflikty při každoročním rituálu schvalování afghánské mise na půdě Parlamentu ČR poněkud ustaly, což bylo dáno poměrem sil po posledních parlamentních volbách v PS PČR a smířlivějším postojem části sociálních demokratů po nástupu nové americké administrativy slibující odchod vojsk ze země. Přesto sociálnědemokratictí politici i nadále kritizovali „afghanizaci“ české armády a pochybovali o úspěšnosti mise, což odráželo nepochybně postoje jejich voličů.

Tvrdom antiiránský kurz kulminoval během českého předsednictví. Tehdy údajně podle serveru *WikiLeaks* česká a britská diplomacie dokonce radila USA izolovat evropské odpůrce sankcí proti Íránu.⁶⁰ Íránská hrozba přestala být pilířem blízkovýchodní agendy poté, co nastoupila Obamova administrativa a projekt protiraketové obrany byl odložen. Přesto Poslanecká sněmovna nepodpořila zrušení zákon o zákazu vývozu komponentů a know how pro íránskou jadernou elektrárnu v Búšehru z roku 2000. V tomto roce se obě české vlády zařadily do evropského mainstreamu a projevoval se u nich větší pragmatismus (zájem o ekonomickou spolupráci a dovoz ropy z Íránu), ale dodržovaly vyhlášené sankce.

Poznámky

- ¹ *Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010–2012*. MZV ČR, listopad 2009.
- ² Koncepce transformační politiky. MZV ČR. On-line: (www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/koncepce_transformacni_spoluprace.html).
- ³ Lubomír Zorálek: *Oranžová kniha ČSSD o zahraniční politice*, 30. 1. 2010. On-line: (www.cssd.cz/volby).
- ⁴ Alexandr Vondra: *ČR v Evropě a ve světě*. Ideová konference ODS Vize 2020. On-line: (www.vize2020.cz/vystoupeni/cr-v-evrope-a-ve-svete).
- ⁵ *TOP 09, volební program*, 2010. On-line: (www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/zahranicni-politika-1352.html).
- ⁶ Věci veřejné, program – zahraniční politika. On-line: (www.veciverejne.cz/program-vv-zahranicni-politika.html).
- ⁷ *Ze Staroměstského náměstí se odpoledne vydá Pochod dobré vůle*. ČTK, 18. 4. 2010.
- ⁸ Čejka, Marek: *Podivný boj proti antisemitismu*. A2, č. 12/2010.
- ⁹ On-line: (www.haaretz.com/news/czech-pro-palestinian-activist-returns-home-after-expelled-by-israel-1.261318).
- ¹⁰ *Lidé v Praze opět protestovali proti izraelskému útoku*. ČTK, 1. 6. 2010.
- ¹¹ On-line: (zidovskelisty.blog.cz/1002/norman-finkelsteinem-a-jeho-prumysl).
- ¹² *V Česku bude jednat izraelský ministr zahraničí Lieberman*. ČTK, 17. 9. 2010.
- ¹³ *Split EU Narrows Middle East to Call for Urgent Progress*. On-line: (www.business.com/regions/Israel).

- ¹⁴ Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav ČSAV: Postoje české veřejnosti k cizincům (březen); Postoj české veřejnosti k zaměstnávání cizinců (březen); Vztah Čechů k vybraným národnostem (prosinec 2009). On-line: (www.cvvm.cas.cz).
- ¹⁵ *Vlk: EU se odchýlila od křesťanských základů, hrozí jí islamizace*. ČTK, 5. 1. 2010; *Server kavkazských radikálů pochválil kardinála Vlka*. ČTK, 9. 1. 2010.
- ¹⁶ On-line: (www.radio.cz/en/section/curraffrs/zeman-under-fire-after-arafat-hitler-comparison-in-israeli-paper).
- ¹⁷ *Brněnští muslimové se ohradili proti výrokům Bobošíkové*. ČTK, 21. 9. 2010.
- ¹⁸ Tamtéž.
- ¹⁹ *Muslimy v Hradci Králové urazily letáky, brojíci proti jejich centru*. ČTK, 16. 8. 2010.
- ²⁰ *Topolánek: Plynovod Nabucco je téměř mrtvým projektem*. Finanční noviny, 2. 12. 2010. On-line: (www.financninoviny.cz/zpravodajstvi/zpravy/topolank-plynovod-nabucco-je-temer-mrtvym-projektem/564435).
- ²¹ Tamtéž.
- ²² *Zaorálek: Schwarzenberg ničí dědictví Masarykovy republiky*. Britské listy. On-line: (www.blisty.cz/2010/8/6/art53860.htm).
- ²³ *Zaorálek: Karel Schwarzenberg v případě rušení ambasad obelhal veřejnost i prezidenta*. Parlamentní listy.cz, 23. 11. 2010. On-line: (parlamentnilisty.cz/parlament/politici-volicum/18_1820.aspx).
- ²⁴ *Novým českým velvyslancem se stal první náměstek ministra zahraničí Tomáš Pojar*. ČTK, 14. 1. 2009.
- ²⁵ *Kohout otevřel v Izraeli České centrum a bude jednat o spolupráci*. ČTK, 4. 5. 2010.
- ²⁶ *Koná se konference k obnovení diplomatických styků s Izraelem*. ČTK, 9. 2. 2010.
- ²⁷ *Fischer: ČR je připravena pomoci řešit blízkovýchodní konflikt*. ČTK, 9. 2. 2010.
- ²⁸ *Zakheim, Dov: Liberman is the problem*. Foreign Policy, 10. 12. 2010. On-line: (shadow.foreignpolicy.com).
- ²⁹ *Ministr Kohout navštívil palestinská území*. ČTK, 7. 5. 2010.
- ³⁰ *ČT žádá, aby Česko odsoudilo postup Izraele. Týrali naše reportéry, tvrdí*. iHNED.cz. On-line: (www.ihned.cz/2010-6-2).
- ³¹ *Předseda českého Senátu Sobotka: Konvoj do Gazy byl plánovanou provokací*. Český rozhlas, 2. 6. 2010. On-line: (www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/741807); *Další dva Češi zadrženi v Izraeli podepsali vyhoštění a vrátí se*. ČTK, 2. 6. 2010; *Českého novináře postup Izraele proti účastníkům flotily šokoval*. ČTK, 3. 6. 2010.
- ³² *Firmy mohou z česko-izraelského fondu získat nejméně 600 mil. Kč*. ČTK, 1. 4. 2009.
- ³³ *Ministr Kohout navštívil palestinská území*. ČTK, 7. 5. 2009.
- ³⁴ *Janota podepsal dodatky investičních dohod s Libanem a Marokem*. ČTK, 20. 3. 2010.
- ³⁵ *Viz Melman, Yossi: Does Israel's defense establishment censor unwelcome opinions?* Haaretz, 22. 4. 2010; *Libanon viní ČR ze spolupráce s izraelskou rozvědkou*. ČTK, 22. 4. 2010.
- ³⁶ *Žadatel o libanonský azyl prý chce v ČR rozkrýt vraždu Haríriho*. ČTK, 18. 8. 2010.
- ³⁷ *AŽD Praha uzavřela kontrakt v Sýrii za 40 milionů korun*. ČTK, 31. 3. 2010.
- ³⁸ *Český Siemens dodá do Sýrie rozvodnu za 5,5 milionu eur*. ČTK, 28. 6. 2010.
- ³⁹ *MPSV: Češi pracující v Sýrii budou mít nárok na důchod*. ČTK, 29. 3. 2010.
- ⁴⁰ *Za dva roky bude na Hradě výstava Tutanchamonova pokladu*. ČTK, 8. 2. 2010.
- ⁴¹ *Šéf LAS: Český průmysl může v arabském světě uspět, má dobrý zvuk*. ČTK, 9. 2. 2010.
- ⁴² *Viz např. Klausův projev při recepci na počest izraelské nezávislosti v roce 2008*. On-line: (www.klaus.cz/clanky/677). Či při návštěvě Izraele v roce 2005. On-line: (www.klaus.cz/clanky/1966). I když již ne zcela aktuální, je v této souvislosti zajímavá také část Klausova dopisu palestinskému velvyslanci v ČR Sameehu Abdulu Fattahovi z roku 2001. Klaus v něm mj. uvádí, že: „osobně velmi důsledně rozlišuji nejen mezi terorismem a náboženstvím, ale i mezi terorismem a morálně a politicky přijatelnými formami legitimního politického boje“.
- ⁴³ *V roce 2009 v Egyptě prodala Škoda 3581 vozů. Škoda Auto začne v Egyptě prodávat Superb, je již na 102 trzích*. ČTK, 4. 2. 2010.
- ⁴⁴ *Výrobce elektroměrů ZPA koupila egyptská firma El Sewedy*. ČTK, 26. 5. 2010.

- ⁴⁵ *RWE investuje 3,6 miliardy USD do rozvoje plynových polí v Egyptě*. ČTK, 22. 7. 2010.
- ⁴⁶ *Václav Klaus: Notes for Tripoli EU-Africa Summit*. On-line: (www.klaus.cz/clanky/2728).
- ⁴⁷ *Emirates chtějí mezi Prahou a Dubají přepravit 165.000 lidí ročně*. ČTK, 12. 5. 2010.
- ⁴⁸ On-line: (www.klaus.cz/kalendar/?page=4).
- ⁴⁹ *AI žádá ČR, aby zvážila vyzbrojení Jemenu*. ČTK, 24. 8. 2010.
- ⁵⁰ *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010–2017*. MZV ČR, 2010.
- ⁵¹ *Soud pravděpodobně vydá zatykač na katarského prince*. ČTK, 22. 9. 2010.
- ⁵² *ČT1 a ČT24: Otázky V. Moravce (12. 12. 2010: Protesty odborů. Debata mezi J. Pospíšilem a V. Filipem)*. On-line: (www.portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=5372&j=5372&d=314589).
- ⁵³ *Agenda byla předložena v roce 1998, dokument publikován v Disarmament Diplomacy, No. 27, červen 1998.*
- ⁵⁴ *Czech Ready to Expand Relations with Iran*. Fars News Agency, 26. 9. 2007. On-line: (en.trend.az/news/world/iran/1022657.html).
- ⁵⁵ *Írán v ČR usiloval o díly k výrobě zbraní hromadného ničení*. Finanční noviny, 23. 6. 2010. On-line: (www.financninoviny.cz/zpravy/iran-v-cr-usiloval-o-dily-k-vyrobe-zbrani-hromadneho-ni-ceni/494995&id_seznam=552).
- ⁵⁶ *Podle BIS chtěl Írán získat v ČR díly k výrobě jaderných zbraní*. On-line: (i.rozhlas.cz/zpravy/spolecnost/_zprava/750602).
- ⁵⁷ *Nedílnou součástí českého PRT v provincii Lógar je jedenáctičlenný tým civilních expertů, kteří v oblasti realizují řadu rozvojových projektů.*
- ⁵⁸ *Možná i z tohoto důvodu byl ze strany některých osob v ČR vyvinut tlak na odvolání B. Turečka (kterého se však nakonec zastali jak někteří vysocí představitelé MZV ČR, tak i izraelské ambasády v ČR).*
- ⁵⁹ *Viz např. TOP 09*. On-line: (www.top09.cz/proc-nas-volit/politika/zahranici/); *Věci veřejné*. On-line: (www.veciverejne.cz/program-vv-zahranicni-politika.html).
- ⁶⁰ *WikiLeaks: Češi chtěli izolovat odpůrce protiiránských sankcí*. ČT 24, 4. 2. 2011. On-line: (www.ct24.cz/svet/eu/114582-wikileaks-cesi-chteli-izolovat-odpurce-protiiranskych-sankci/).